

Protocol de classificació inicial

Jornada dels psicòlegs de centres penitenciaris
Barcelona, 28 de novembre de 2007

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia). La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/es/legalcode.ca>.

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
Centre d'Estudis Jurídics
i Formació Especialitzada

1

Índex

- 1. Per què hem escollit millorar el protocol de classificació inicial?
- 2. Quin ha estat el procés de treball?
- 3. Entrevista d'Avaluació
- 4. Àrees d'exploració de l'entrevista
- 5. Factors predictius com a indicadors de pronòstic
- 6. Valoració de la tendència a l'incompliment de normes
- 7. Valoració del risc de reincidència delictiva
- 8. Valoració dels factors predictius de la reincidència
- 9. Orientacions per emplenar la taula
- 10. Taula (avaluació de la propensió a l'incompliment de normes)
- 11. Taula (avaluació del risc de reincidència delictiva genèrica)
- 12. L'informe de classificació inicial
- 13. Estructura de l'informe per àrees de contingut
- 14. Comentari final

2

1. Per què hem escollit millorar el protocol de classificació inicial?

- Per homogeneïtzar i dotar el col·lectiu de psicòlegs de pautes comunes d'avaluació dels factors predictors de risc.
- Per la rellevància que té en el tractament penitenciari la classificació inicial:
 - Primer apropament estructurat i multidisciplinari al cas.
 - Primera valoració del risc del subjecte.
 - És el disseny del tractament per incidir en els factors de risc de la persona.
- Per oferir una proposta orientativa d'entrevista de classificació inicial per obtenir un instrument d'avaluació més operatiu.

3

2. Quin ha estat el procés de treball?

Treball col·laboratiu.

- Com a punt de partida, el grup de psicòlegs hem estudiat els diferents protocols de classificació que hi havia prèviament.
- Hem rebut l'assessorament extern del professor de la Universitat de Barcelona **Antonio Andrés-Pueyo**, catedràtic de psicologia de la personalitat i director del GEAV (Grup d'Estudis Avançats en Violència).
- S'ha fet una preavaluació del protocol a través dels psicòlegs del Centre Penitenciari d'Homes de Barcelona que l'han administrat, tot i que no hi havien participat en l'elaboració.
- Hem utilitzat diferents fonts d'informació bibliogràfica com a eines de consulta.

4

3. Entrevista d'avaluació

- L'entrevista és l'eina que més utilitzem per avaluar els interns perquè ens aporta:
 - informació verbal
 - informació no verbal (menys susceptible de ser manipulada)

5

4. Àrees d'exploració de l'entrevista

- 1. Procés de socialització
 - 1.1 Característiques del nucli familiar d'origen i estil educatiu
 - 1.2 Característiques del desenvolupament escolar
 - 1.3 Característiques del grup d'iguals i de les relacions socials
- 2. Desenvolupament laboral
- 3. Trastorns addictius
- 4. Història de parella
- 5. Anàlisi de la conducta delictiva i de l'història antisocial
- 6. Principals trets de la personalitat i de l'estructura psicològica
- 7. Perfil institucional

6

5. Factors predictius com a indicadors de pronòstic

- Per determinar la capacitat de compliment d'un subjecte en un règim de vida, s'ha de valorar **la propensió a l'incompliment de normes i el risc de reincidència delictiva**.
 - Hem confeccionat una **taula** sobre la delinqüència genèrica que orienta la valoració de l'incompliment de normes i del risc de reincidència.
 - Hem utilitzat els factors que descriuen **Andrews, D. i Bonta, J. (2003)**
- Malgrat que hi ha una relació evident entre els indicadors relatius a la capacitat de compliment de normes i els de reincidència, l'equip de treball ha optat per considerar-los de forma separada.

7

6. Valoració de la tendència a l'incompliment de normes

- El valor predictiu de la tendència a l'incompliment de normes és homogeni:
 - Hostilitat/manca de cooperació
 - Desinhibició social
 - Inestabilitat emocional
 - Fredor emocional
 - Manca d'efecte intimidatori de la pena o de l'empresonament
 - Conductes addictives/Toxicomania
 - Trastorns psicopatològics

8

7. Valoració del risc de la reincidència delictiva

- El **valor predictiu del risc de reincidència** dels factors que aporten els autors Andrews i Bonta no és homogeni.
 - Els quatre primers factors que consten a la taula són els que tenen **major poder predictiu**:
 - Actituds antisocials
 - Parelles antisocials
 - Personalitat antisocial
 - Antisocialitat precoç
 - Aquest **potencial predictiu disminueix** en els quatre factors següents:
 - Problemàtiques familiars i de criança
 - Baix rendiment escolar i laboral
 - Manca d'activitats d'oci o prosocials
 - Consum de drogues
 - Els factors que tenen **menor pes predictiu** són:
 - Baixa intel·ligència
 - Estrès personal
 - Psicopatologia
 - Anomalia biològica

9

8. Valoració dels factors predictius de la reincidència

- Cada factor es valorarà per la seva intensitat:
 - Presència intensa
 - Presència moderada
 - Presència mínima
 - No avaluable
- Cada factor i la seva valoració segons la intensitat està definit pels autors **Andrews, D. i Bonta, J.**

10

9. Orientacions per emplenar la taula

- Valorar la taula després de l'entrevista, com a resultat de la valoració global del cas.
- La taula valora de forma estructurada les variables de caire psicològic, però una aportació multidisciplinària n'enriquirà la valoració.
- La valoració de la taula ha de ser qualitativa (intensitat) perquè no hi ha punts de tall que discriminin els nivells de risc de cada dimensió.
- L'equip de psicòlegs considera important avaluar els factors de toxicomania i de trastorns psicopatològics tant en relació amb la probabilitat d'incomplir normes com amb la probabilitat de reincidir.
- El risc de reincidència o el d'incompliment de la normativa són variables de risc dinàmiques que poden disminuir durant el procés de tractament.

11

10. Taula (avaluació de la propensió a l'incompliment de normes)

FACTOR	INTENS	MODERAT	MÍNIM	NO AVALUABLE
AVALUACIÓ DE LA PROPENSIO A L'INCOMPLIMENT DE NORMES				
HOSTILITAT/MANCA DE COOPERACIÓ				
DESINHIBICIÓ SOCIAL				
INESTABILITAT EMOCIONAL				
FREDOR EMOCIONAL				
NO EFECTE INTIMIDATORI DE LA PENA O DE L'EMPRESONAMENT				
CONDUCTES ADDICTIVES/TOXICOMANIA				
TRASTORNS PSICOPATOLÒGICS				
VALORACIONS DE L'INCOMPLIMENT DE NORMES:				
Alt: _____ Moderat: _____ Baix: _____				

12

11. Taula (avaluació del risc de reincidència delictiva genèrica)

FACTOR	INTENS	MODERAT	MÍNIM	NO AVALUABLE
AVALUACIÓ DEL RISC DE REINCIDÈNCIA DELICTIVA GENÈRICA				
ACTITUDS ANTISOCIALS				
IGUALS ANTISOCIALS				
PERSONALITAT ANTISOCIAL				
ANTISOCIALITAT PRECOÇ				
PROBLEMÀTIQUES FAMILIARS I DE CRIANÇA				
BAIX RENDIMENT ESCOLAR I LABORAL				
MANCA D'ACTIVITATS D'OCI O PROSOCIALS				
CONDUCTES ADDICTIVES/TOXICOMANIA				
BAIXA INTEL·LIGÈNCIA				
ESTRÈS PERSONAL				
TRASTORNS PSICOPATOLÒGICS				
ANOMALIA BIOLÒGICA				
VALORACIONS DEL RISC DE REINCIDÈNCIA:				
Alt: _____ Moderat: _____ Baix: _____				

13

12. L'informe de classificació Inicial

- L'equip de treball considera que l'informe de classificació inicial és
 - el resultat de l'anàlisi coherent de la informació verbal i no verbal obtinguda en l'entrevista.
 - Format de redacció oberta.
 - Informació ajustada al marc de la psicologia clínica, jurídica i forense.
 - Ha d'incloure:
 - Hipòtesi sobre els factors que han actuat en la gènesi de la conducta delictiva.
 - Valoració del risc d'incompliment de normes i del risc de reincidència.

14

13. Estructura de l'informe per àrees de contingut

1. Procés de socialització.
2. Desenvolupament laboral.
3. Consum de tòxics.
4. Trets de personalitat i trastorns psicopatològics.
5. Anàlisi de la conducta delictiva en coordinació amb els juristes.
6. Perfil institucional.
7. Valorar el risc de reincidència i d'incompliment de normes, proposar el règim de vida adequat i fer un pronòstic d'evolució d'acord amb l'anàlisi de les variables de la taula.
8. Especificar el tractament més adient per modificar les variables de risc.

15

14. Comentari final

- L'equip de treball ha elaborat aquest document:
 - Amb la pretensió d'assolir el màxim rigor i qualitat.
 - Som conscients que possiblement hi ha aspectes no considerats o tractats de forma deficitària.
- En conclusió, el protocol de classificació inicial és un document dinàmic i que es pot millorar per l'experiència d'ús.

16